

Заняття 3

З чого починається Біблія

Розділ для читання: Розділи 4 та 5 з «Провідника до Біблії»

Головні періоди: Початки

Біблійний матеріал уроку: Книга Буття 1-11.

Цілі уроку: Сформувані уявлення про:

- * головні теми п'ять книг Мойсея;
- * походження *фізичного* порядку згідно з біблійним вченням;

Період початків

Біблія відкривається простим та відвертим твердженням про те, як з'явилося усе, що нам відоме: «На початку Бог створив Небо та землю». Це - перше з *початків*, про які говориться в Біблії. Серед інших знаходяться

- початок існування людства;
- початок зла та неправильних вчинків в людському роді;
- початок смерті та страждань;
- початок міст та цивілізацій;
- початок особливих Божих обіцянок, які називаються заповідями.

Під час змалювання створення світу в Книзі Буття переплітається реальна історія та символізм. Ті, хто вивчає Біблію, не завжди погоджуються між собою, якою мірою мова Біблії є буквальною, та наскільки її можна розглядати як образне мовлення. Але дискусії з цього приводу не

входять до наших задач. Незалежно від того, буквальною чи символічною є мова Біблії, ми зосередимо увагу на принципах, які розвиває Книга Буття.

Перший з цих принципів є чітко виражений у найперших словах Буття:

«На початку Бог створив Небо та землю. А земля була пуста та порожня, і темрява була над безоднею, і Дух Божий ширяв над поверхнею води. І сказав Бог: Хай станеться світло! І сталося світло» (Буття 1:1-3).

Майже поетичне звучання цих слів може заступити собою глибинну істину, яку вони передають. Для усвідомлення важливості цієї істини треба роздивитися, що відбувалося під час написання Книги Буття Мойсеєм. Він щойно вивів народ Ізраїль з Єгипту, де той сторіччями відчував на собі вплив єгипетської релігії. Як і більшість народів давнього світу, єгиптяни вшановували поклонінням природні об'єкти та явища, нібито вони були богами. Боги сонця, боги місяця, боги вітру, боги ріки - цей перелік можна продовжувати та продовжувати. Так чи інакше, давні поганські релігії схилились до спільного погляду на світ, який містив наступні уявлення:

- матеріальний всесвіт є вічним;
- час існував до появи богів;
- боги виникли з матеріального всесвіту;
- те, що ми називаємо *духом*, є другорядним продуктом матеріального всесвіту.

Проте Буття розпочинається з визначення позиції, яка є абсолютно протилежною цим уявленням. Про створення світу просто виголошується, що

- коли виникла матерія, Бог вже існував;
- коли виникнув час у тому вигляді, в якому ми його знаємо, Бог вже був Творцем;
- коли фізичний всесвіт був ще безформним, Дух Божий перебував у русі.

Через віки до подібних уявлень прийшли й інші люди, здебільшого деякі грецькі філософи. Але ціле тисячоліття минуло після Мойсея, перш ніж греки осягли це. А за часів Мойсея більше ніхто не викладав такого погляду на реальність.

Мойсей привів свій народ до пустелі, щоб той зміг вступити в особливі стосунки з Богом. Безсумнівно, сини Ізраїлеві прагнули довірити себе Богові, стати Божим народом. Тому було дуже важливим звільнити їх свідомість від спотворених уявлень про Бога та про те, Ким Він є. Інакше вони могли переплутати Його з богами, яких шанували сусідні народи.

Тому Мойсей розпочинає Книгу Буття з представлення чіткої різниці між Богом, якому служить він, та усіма іншими божествами. Одним змахом пера Мойсей перейшов до

наступу в суперечці, яка триває до сьогодні, - суперечці щодо основоположної природи реальності. Точніше висловлюючись, це суперечка про те, чи світ, врешті-решт, має духовну природу, чи він є тільки матеріальним.

Абсолютна природа реальності

Як ми вже зазначали, погани одногласно проголошували, що реальність є абсолютно матеріальною. І сьогодні багато філософських шкіл висувають цю ідею. Цей напрям у філософії називають *матеріалізмом*, тому що він навчає, що за межами матеріального світу немає жодної реальності. Матеріалізм пояснює все з точки зору

руху матерії. В матеріалізмі сама думка є не що інше, як електричні імпульси та хімічні реакції у мозку.

Біблія натомість стверджує, що первинна реальність є духовною, що дух існував до появи матеріального всесвіту, що він існує *незалежно* від матеріального всесвіту та що він *керує* матеріальним всесвітом. Розум - це не просто сукупність електрохімічних реакцій, але це також продукт нашої духовної сутності. Біблія говорить, що з усіх створінь на планеті тільки людина наділена духом, і цей дух відрізняє нас від царини тварин. Тварини мають декілька спільних з нами емоцій, але тільки людині відомі такі речі, як диво, краса, надія та благоговіння. Одним словом, тільки людина дивиться на життя з точки зору його змістовності та цінностей.

Саме ця сторона людського існування робить очевидним фатальну хибу матеріалізму. Матеріалізм нездатний адекватно пояснити наше глибоке прагнення надати зміст та значення всьому, що ми переживаємо. Ми говоримо про речі, характеризуючи їх як раціональне чи ірраціональне, чудове або потворне, моральне чи аморальне. Але звідки беруться ці оцінки, якщо наш розум - це лише електрони, що рухаються по нитках нервів? Якщо розум - це тільки матерія, то як він може породити духовні цінності?

Найкраще з того, що може зробити матеріалізм, - це пояснити цінності як побічний продукт еволюції мозку. Але тоді виникає запитання: якщо мозок є тільки матерія в русі, то звідки з'являються ці побічні продукти? Матерія в русі, де б вона не знаходилась, - у наших головах або десь в іншому місці, не містить цінності у самій собі та сама по собі не є такою. Ми можемо сполучати матерію як завгодно, але кінцевим результатом буде сама лише матерія, що рухається, але не цінності.

Що ви подумаєте, якщо я, наприклад, скажу: «Полярна зірка дуже розумна, а Сиріус - ні»? Або запитаю: «Яка фаза Місяця є більш моральною»? Ви одразу визначите для себе, що я говорю нісенітниці. Немає нічого морального або розумного у світлі зірок або фазах Місяця. Це просто прояви матерії у русі.

Але те, що є вірним стосовно зірок та Місяця, також є вірним щодо молекул мозку. Як мільярди зірок, що мерехтять вночі, не здатні породити жодної раціональної думки, так само й мільярди електронів, що спалахують у мозку, неспроможні створити жодної цінності. Має існувати дещо вище за матеріальний світ, що обдаровує нас здатністю сприймати красу, істину та добро. Біблія говорить, що це дещо існує - це дух, який Бог помістив всередині нас.

Дні творіння

У першій главі Книги Буття створення людства відбувається наприкінці процесу, який розгортається в шість етапів. Ці етапи названо у Бутті днями.

В перший день Бог створює світло та відділяє його від темряви.

На другий день Він створює простір, який відомий нам як небо, ті відділяє водяну пару у хмарах від безкінечних вод океану.

На третій день Він велить з'явитися суходолу та створює на землі рослинність.

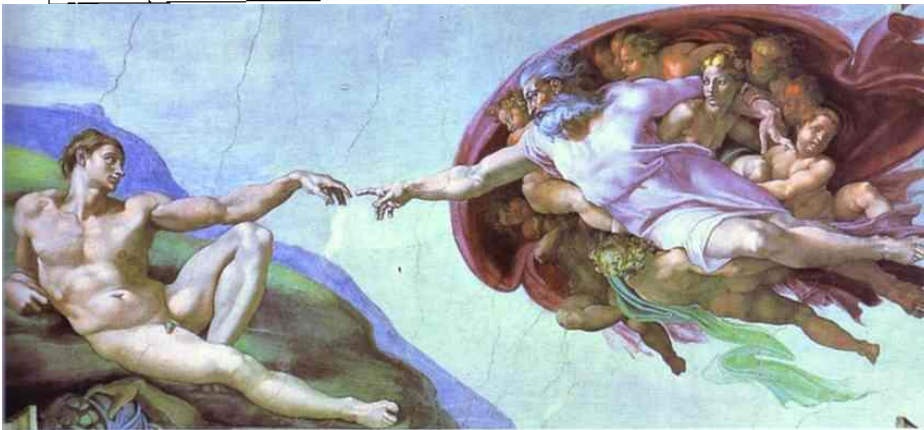
На четвертий день Він встановлює на свої місця Сонце, Місяць та зірки.

На п'ятий день Він створює птахів та морських створінь.

На шостий день Він створює наземних тварин та людство.

Цю послідовність можна уявити у вигляді двох груп подій, кожна з яких об'єднує по три дні: перші три дні створюють одну групу, а дні четвертий, п'ятий та шостий - другу. В обох групах

День	Що робить Бог	День	Що робить Бог
1	Відділяє світло від темряви	4	Створює світила, які виробляють та відбивають світло
2	Простягає небесне шатро	5	Створює небесних птахів над океанами та морських тварин
3	Відокремлює суходіл від моря	6	Заселяє землю живими істотами

у перший день події стосуються світла та темряви; на другий день все зосереджується на атмосфері та морях; події третього дня пов'язані із землею.

Інакше кажучи, в

кожний з перших трьох днів Бог створює певне природне середовище, певне місце для життя. У відповідний день з другої групи Він створює істот, якими заселяє це середовище, як це показано у наведеній нижче таблиці.

Змалювавши саму таку картину створення

світу, Мойсей виголосив, що Бог повністю керує всесвітом. Бог створив і тварин, і місце для їхнього життя - від найменшої зернинки в землі до велетенських зірок у віддалених галактиках.

Важливо зазначити, що у першій главі Буття Бог завершує кожен день тим, що дивиться на Своє творіння та промовляє: «Вельми добре воно». Такі Його слова протилежні релігіям, як давнім, так і сучасним, які уявляють дух як дещо добре, а все матеріальне сприймають як зле. Так, зокрема, східні релігії схильні відкидати цінність матеріального світу. Подібної позиції притримувались деякі грецькі філософські школи, і протягом довгого часу вона впливала на релігію Заходу. За останні дві тисячі років десятки релігійних рухів в Європі та Північній Америці переконували своїх прибічників, що треба відмовлятися від матеріальних задовольень та комфорту.

Біблія вчить зовсім іншому. Бог, який є Абсолютним Духом, зліпив кожен частинку матеріального всесвіту. На кожному етапі створення світу Він зупинявся, щоб сказати про цей всесвіт: «Добре воно». Він дотримувався цього і надалі, протягом усього Писання підтверджуючи цінність фізичного світу. Бог ніколи не вагався, обіцяючи матеріальні благословення тим, хто вірно служив Йому. Народові Ізраїль Він сказав, що дасть йому землю Ханаан, «край, який тече молоком та медом» (Вихід 13:5). У календарі, який Він дав Ізраїлеві, кожного року було кілька святкових днів. Він зробив так, що воїнів Ізраїлю в перший рік після весілля звільняли від служби, і вони могли залишатися вдома та проводити час із своїми жінками.

Коротше кажучи, Бог заохочує нас радіти усьому доброму, що є в нашому житті. Він лише просить, щоб у пошуках задовольень ми ніколи не переступали межу моральності та чесності. Вказівки Біблії мають на меті допомогти нам визначити, коли саме ми заходимо

надто далеко у прагненні отримати задоволення. В Біблії говориться, що ми маємо поводитися відповідально, а не безвідповідально.

Роздуми: Існує лише два ймовірні пояснення існуванню нашого світу. Світ або виник сам по собі, або був створений якоюсь зовнішньою особистісною силою всесвіту. Яким чином впливає на наш світогляд те, що ми сприймаємо світ як створений, а не як самообумовлений?

Непостижимость Бога есть сильнейшее доказательство бытия Его; высшая идея, какую только человек может иметь, должна принадлежать высшему свойству души человеческой, не уму, а вере. В.А.Жуковский (1783-1852)